

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Usuris, & interesse, Pars II. de Cambiis, Pars III. de Censibus, Pars IV. de Societatibus Officiorum

**Luca, Giovanni Battista de
Coloniae Agrippinae, 1691**

Disc. XXVII. Romana Fructuum. Si emptor deposuit pretium, & deinde ex nova conventionem illud in toto vel in parte ad eum pervenit ex causa depositi, An pro eo tempore, quo habuit pretium in manibus, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74112](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74112)

pore contractus erant absque dubio promptæ & notoriæ; Tum etiam quia ex pacto, ob ipsius emptoris cautelam, ita dictum pretium investendum erat in casu solutionis, unde propterea ex ista quoque ratione validitas conventionis in genere remanebat omnino plana.

Quo verò ad alterum responsum J. C. se restringentis ad invaliditatem pacti auferentis redimendi libertatem, pariter in diversa sui sententia, quoniam huiusmodi pactorum infectio, quam hodie receptam habemus in censibus consignativis constitutis ad præscriptum *Constitutionis Pii V.* provenit solum ex eadem Constitutione, per quam tanquam per legem novam damnantur tanquam usuraria omnia pacta quomodo cumque redimendi libertatem restringentia, atque in his terminis loquuntur *Cenc. & ceteri*, cum quibus procedit de *Marin. in addit. ad Reverter. dicta decis. 573.* cum aliis per *Leotar. de usuris quest. 67.* ubi de articulo, an huiusmodi pacta vitient, vel potius vitentur, atque omnino probabile, ac receptum est, ut potè accidentalia vitari, & non vitari, ut occasione pacti rescissorii habetur in sua materia *sub tit. de censibus*; Circumscripita verò ista lege nova, attentisque terminis juris communis, etiam in censibus, aliisque venditionibus cum jure redimendi, prohibitum non est creati census perpetuos & nunquam redimibiles, multo magis redimendi facultatem restringi intra certum tempus, ut rejecta opinione *Hoffiens.* & aliorum dubitantium, ac amplectendo opinionem *Baldi*, magis communem & receptam firmant *Constantinus ad 3. lib. Codicis sub. tit. de fiscal. usuris lib. 10. num. 40. de Marin. resol. 160. numer. 7. & 8. lib. 2. & in eisdem addit. ad Reverter. dicta decis. 573. Rovii. decis. 33. Leotar. quest. 41. num. 1. & numer. 21. cum sequen.* ubi de non prohibita concessione rei sub censu reservativo etiam perpetuo, & non redimibili, Et de censu consignativo ante Bullam *Pii* firmavit sæpius *Rota*, præsertim *decis. 394. post Cenc. de censibus decis. 8. & 51. par. 3. rec. & in aliis.*

Quare isto quoque motivo neglecto, atque respondendo ultra perita, prudentialiter dixi aliud excitandum esse motivum reformationis dictæ conventionis fructuum, dicta reciproca dilatione pendente, quod scilicet juxta opinionem in Curia præsertim receptissimam, de qua in *Baren. disc. 17. & in Lucana disc. 18.* & in aliis frequenter, illi excedere non possint metam seu ratam fructuum ex ipsa re vendita percipiendorum, atque ad eorum limites, Undè propterea, aut Monasterium perseverare volebat in contractu, aut non; Si volebat, cogebatur pati dictam moderationem, quæ Monasterio non expediebat, cum ipsius rei fructus vix excederent duo pro centenariis, & posset incontinenti investire pretium in loca montium, vel census rutos, ad quatuor vel parum minus, & si volebat ex motivo cessantis præsuppositi, ita obtinebatur debitoris intentum, à creditore potius desiderandum, & petendum, & sic erat species diversionis militaris.

Quòd autem ipsius rei venditæ fructus essent longe minores, clarè probari observabam, quoniam prædicia urbana dicuntur naturaliter infuuctifera, ut potè de sui natura nullum fructum producentia; Et quamvis habitando vel locando, fructus ex eis percipi dicatur, Atramen dicitur fructus accidentalis, quatenus scilicet locentur, & ad limites, pensionis, pro qua locari solent, ut *decis. 95. nu. 2. & 143. in fine post Merlin. de pignor. quarum secunda est repetita dec. 21. par. 10. rec. apud Ottob. decis. 193. n. 7. cum seqq.* & frequenter in aliis, ac in specie do-

morum habetur supra in *Baren. censu disc. 17.* & in decisionibus in ea causa editis; Quamvis autem quando istud palatium locatum fuit, ejus pensio esset talis, quod habita proportione ad pretium ut supra conventum, importaret fructus ad dictam rationem scutorum quatuor pro centenatio, vel parum minus, non tamen exindè risultabat tantum fructuare, quoniam ut receptum habetur apud beneficialistas, præsertim *Lotter. lib. 1. quest. 38.* ac habetur frequenter in sua materia *sub tit. de beneficiis*, ac sub altero de *pensionibus*, ad regulandum fructum deducendæ sunt in primis impensæ, & onera, cum fructus dicatur ille, qui superest, & à Domino percipitur his deductis, Ac ulterius faciendæ est decem, vel saltem plurium annorum, ex peritorum judicio peræquatio, calculando annos steriles & uberes, ad effectum inspiciendi, quis facta peræquatione dici valeat fructus verisimiliter certus & continuus, quæ distinctio sterilitatis vel ubertatis in urbanis intrat, habita ratione temporis, in quo respectivè habent conductorem, & non habent; Undè cum hæc domus, ratione situs à reliquo habitato distantis & incommodi, juxta retroactam decennale experientiam, frequentius esset sine inquilino, idcirco facta peræquatione temporum, in quibus vacua vel respectivè plena stare consuevit, pensio vix excedebat duo pro centenario.

ROMANA
FRUCTUUM,
PRO
DUCE CAFFARELLO,
CUM
CHRISTOPHORO CINCIO.

Causa pendet in Rota.

Si emptor depositum pretium, & deinde ex nova conventionem illud in toto vel in parte ad eum pervenit ex causa depositi. An pro eo tempore, quo habuit pretium in manibus, teneatur ad usuras recompenfativas; Et aliquid de taxa fructuum bonorum feudaliū, vel jurisdictionaliū discretivè ab alodialibus.

SUMMARIUM.

- 1 *Facti series.*
- 2 *Emptor etiam sine mora teneatur ad fructus recompenfativos.*
- 3 *Fructus bonorum feudaliū & jurisdictionaliū taxantur ad duo cum dimidio.*
- 4 *Declaratur quando in procedat, & de differentia inter bona jurisdictionalia Status Ecclesiastici, & feuda Regni.*
- 5 *Emptor potest esse pretii depositarius.*
- 6 *Ubi pretium convertitur in alium contractum vel causam debendi, non intrant fructus recompenfativi.*
- 7 *Si emptor repetit pretium solutum, habetur, ac si non solvisset, & debentur fructus.*
- 8 *An census reviviscat si pecunia à creditore avocatur.*
- 9 *Declaratur quomodo & quando procedat conclusio, de qua num. 7.*

10 In materia usuraria spectatur solum interesse creditoris.

DISC. XXVII.

M Archio Joannes Petrus Caffarellus de anno 1614. emit à Joanne Baptista & Christophoro de Cincis castra, *Filerii, Affergii, & Puschii majoris* in Aprutio pro scutis 16. m. ex quibus 4. m. erogari deberent pro eisdem castris recuperandis à manibus Regii Filici Neapolis, & reliqua 12. m. deponi in Sac. Monte Pietatis Urbis pro investimento ad cautelam emptoris, quod in omnibus adimpletum fuit, atque cedula depositi producta fuit in Sac. Conf. Neapolitano ad removendas creditorum oppositiones, ob quas dicta cedula impedita fuit, & successivè pecunia stetit oriosa usque ad annum 1629. quando venditores, ac etiam creditores constituerunt procuratorem Ducem Gasparem Caffarellum dicti Antonii filium & hæredem ad recuperandam dictam cedulam; Dictaque recuperatione sequuta, devenit est ad novam conventionem, quod ex dictis scutis 12. m. solvi deberent liberè scuta 6. m. quibusdam creditoribus, 4. m. ipsi venditoribus, & reliqua 2. m. remanere deberent penes ipsum Ducem, donec venditores illa investirent in bonis stabilibus, censibus, vel locis montium pro multiplo faciendi usque ad integrum valorem pro cautela evictionis.

De anno autem 1637. præfati venditores pulsarunt Ducem ad reportandam pecuniam ad Montem Pietatis ob promptam occasionem investiendi, atque pro tempore quo post interpellationem fuit morosus, spontè & absque contradictione solvit fructus recompensativos ad rationem quinque pro centenatio; Verùm post diuturnum spatium, de anno scilicèt 1655. Christophorus superstes pulsavit eundem Ducem coràm A. C. & obtinuit mandatum pro fructibus temporis antecedentis, ab anno scilicèt 1629. ad 1637. Commissa verò causa in Rota, cum clausula, *si quid exequendum*, prætendente actore ob lapsum fatalium appellationem esse desertam, atque super hoc habita disputatione in signatura, rescriptum fuit eidem Rotæ de causa restitutionis in integrum, undè propterea datum fuit consuetum dubium, *An consist. de re judicata, vel potius de causis restitutionis in integrum*, quod hucusque disputatum non fuit, & pender.

In unica igitur disputatione habita in signatura, in qua solum scripsi, cum in hoc Tribunali obiter & pro jactu deduci soleant merita negotii principalis, Dicebant scribentes pro actore, de plano fundatam esse ejus intentionem in recepißima, hodieque satis vulgari conclusione, de qua frequenter in præcedentibus, quod scilicèt emptor pro tempore, quo habuit rem & pretium, etiam sine mora, quinimò etiamsi justam causam habuisset non solvendi cessante dilacione conventionali, quæ dicitur pars pretii teneatur solvere venditori usuras ad limites fructuum ipsius rei, tanquam istorum recompensativas, eorumque loco subrogatas.

E conversò senior Ducis rei conventi Advocatus, cum crederet dictorum fructuum, seu usurarum debitum in genere ob dictam receptam conclusionem evitari non posse, tam scribendo in signatura, quam in congressu pro directione habito, insistebat principaliter in minori dictorum fructuum taxa, ex eo quod cum ageretur de feudis & bonis jurisdictionalibus, ista dicerentur magis pretio-

sa in duplo supra allodialia, & consequenter, quod cum fructus bonorum allodialium indifferentium juxta receptam *gloss. in auth. perpetua Cod. de sacros. Eccles. taxantur ad quinque pro centenatio*, hujusmodi fructus bonorum feudaliū & jurisdictionalium taxari deberent ad duo cum dimidio, juxta punctualiter firmata in terminis cuiusdam feudi Regni Siciliae ultra *per Rotam in Messanen. feudi coram Merlino inter suas dec. 702. repetit. par. 7. rec. dec. 94. nm. 57.* Atque ex hoc, inferebat ad magnum commodum emptoris, ita liberationem à prætenso debito obtinentis ob imputationem, seu repetitionem fructuum à dicto anno, 1637. citrà excessivè solutorum ad dictam rationem quinque pro centenatio.

Diversa erat mea sententia, ideoque principaliter insistebam in negando hujusmodi fructum debitum in genere, dum eo admisso, periculosum reputabam dictum alterum motivum, advertendo quod *in d. dec. Merlini* processum videbatur cum aliquo æquivoco circa taxam fructuum bonorum feudaliū & jurisdictionalium ad rationem dimidiatam, juxta *decisionem 103. Seraphini & in Viterbien. 11. Maii 1612. coram Sacrato*, cum quibus ibi proceditur, Quoniam ut advertitur in *Romana legitima, sub tit. de feudis disc. 19.* id rectè procedit in castris & bonis jurisdictionalibus Status Ecclesiastici, nedum quia propter prohibitionem Bullæ *Pii V. de non infeudando*, nimis rara sunt, & consequenter magis æstimabilia hujusmodi bona feudalia & jurisdictionalia, potissimè ob majorem pecuniarum affluentiam in Urbe, ubi continuè habentur immutationes à statu privato ad illum Baronum & Magnatum primi ordinis, cum satis notabili alteratione; Sed etiam quia hujusmodi castra & bona jurisdictionalia retinenti solum illam remotam & impropiam feudalitatem, quæ juxta plenè deducta in celebri *cons. i. Spada lib. 1.* inesse dicitur ad removendum verum & purum allodium, in quo nemo recognoscitur, nisi Deus, pro dominio, ac superioritate Papæ; In reliquis habent naturam allodialium, atque sunt liberæ dispositionis, tam in vita, quam in morte, cum transmissibilitate ad quoscumque, adinstar aliorum bonorum indifferentium, adjecta solum à temporibus *Sixti V. citrà*, prohibitione alienandi inter vivos sine beneplacito Apostolico; Quæ omnia cessant in hujusmodi feudis Regni Neapolitani, Tum ob eorum magnam copiam, cum totum Regnum sit infeudatum, undè propterea vilescunt, juxta ea quæ de hujusmodi infeudationibus incidenter habentur in *Melevitana, seu Valentina habitus sub tit. de præeminenti disc. 32.* Tum etiam ob minorem in ea regione pecuniarum affluentiam; Et fortius ob onera illis feudis incumbentia, tam ad hæc, quam servitii personalis in occurrentiis, atque ob nimis restrictam successionem cum facili devolutione. Ad eout plurimum sententia sit, qualiter feudalem minuere de vero rei valore, ut advertitur in *d. Romana legitima disc. 19. sub tit. de feud.* Quod etiam docet praxis in eodem Statu Ecclesiastico, dum illa castra, quæ possidentur cum investituris feudaliibus, subiecta devolutioni, & cum onere alicujus annuæ recognitionis, æstimantur multo minus quam alia, quæ habentur juxta naturam allodialium ut supra; Et sic dicta taxa quinque pro centenatio non erat incongrua, dum ad eam rationem, & fortè majorem hujusmodi feuda vendi solent, præsertim attentà parùm felici qualitate, tam ipsorum castrorum, quam provinciarum, cum per illos Regios Tabularios, ad quos pertinet, inspectis istis circumstantiis diversissimo-

simodè feudorum æstimationes fieri soleant, atque distinctè considerentur pro majori, vel minori pretio.

Solidius ergò motivum mihi videbatur alterum negandi dictum debitum in genere, quodque nullatenus intraret dispositio *textus in l. curabit Cod. de action. empti*, quoniam emptor tanquam emptor jam ejus obligationem impleverat, atque pretium solverat, mediante vero & effectivo deposito in banco ut supra; Et consequenter soluta fuit omnis ejus obligatio; Causa verò debendi summam, pro qua hujusmodi fructus prætendebantur, erat omninò diversa ex novo & diverso titulo, seu contractu depositi, pro quo in jure cautum est, nullas accessiones pro pecunia deposita deberi; Neque implicat eundem emptorem loco banci subrogari posse, atque gerere personam depositarii diversam ab illa emptoris, ut in specie apud *Girb. dec. 87. num. 35.* & admititur *sup. in Senen. fructuum dis. 23* quatenus titulus depositi verificaretur; Si enim habemus, quod etiam absque vera & effectiva solutione, sed solum ob illam fictam & intellectualem, quæ ex juris dispositione inesse dicitur in novatione, seu conversione debiti in aliam causam, seu alium contractum, cessat cursus hujusmodi fructuum, solumque prætendi possunt illæ accessiones, quæ ex novo contractu legitime resultant, *Soccin. conf. 130. numer. 18. Testay alleg. 16. num. 36. Leotar. de usuris q. 27. numer. fin.* multo magis, ubi vera & effectiva solutio sequuta est, cum explicita conversione ad diversum titulum depositi, seu retentionis pro cautela.

Unica verò difficultas, quam reflectendo ad veritatem, cogitabam desuper cadere posse, consistere videbatur in eo, An dicta recuperatio depositi importaret resolutionem actus, ac reductionem causæ ad non causam, perinde ac si ille nunquam sequutus esset, magis quam novationem, seu conversionem in novum contractum, quo casu perseverare diceretur prima causa debendi ex titulo emptoris, quia datum non dicitur id quod deinde avocatur, seu repetitur, ut per *Negusant. de pignor. 5. par. principali membr. 3. par. 2. n. 27. Trentacinq. lib. 3. var. resol. 22. vers. non requiritur Faber. in Cod. lib. 4. tit. 24. de finit. 37. num. 9. Leotar. de usuris q. 84. nu. 44. & segg.* atque in idem conferunt firmata per *Rotam in Romanacens. 24. Novembris 1628. coram Ghislerio cum aliis in Romana reviviscencia censuum sub tit. de feudis ad materiam Bullæ Baronum disc. 81. super reviviscencia censuum, vel prioris causæ debendi, non obstante vera & effectiva solutione, si pecunia soluta deinde avocatur.*

Verùm licet, ob non sequutam formalem disputationem, maturum judicium desuper efformari non potuerit; Attamen in hoc statu, cum sensu etiam veritatis, credebam difficultatem non intrare, dictosque fructus non deberi, ex duplici fundamento; Primò quia dicta conclusio procedit quando causa reducitur ad non causam, seu solutio resolvitur ex conditione, quæ ipsi solutioni inest, ut est in casu, de quo in *d. Romana reviviscencia censuum*, quod scilicet creditor reciperet pecuniam non liberam, sed cum cautione de restituendo prioribus & posterioribus, & ad omne mandatum &c. quo casu dicitur recipi sub conditione resolutive, qua purificata actus resolvitur, ac habetur pro infecto; Si verò magis ad rem nostram, quando depositum ita conceptum est, quod repositum sit in libertate deponentis illud voluntariè & pro libito reassumendi, juxta ea quæ in hac materia facultatis reassumendi pecuniam depositam habentur in *Romana*

depositi seu censu 28. Junii 1645. & 26. Januarii 1646. Melio, quarum prima est *dec. 267. post Zach. de obl. & in his terminis loquuntur DD. apud Leotar. d. q. 84. num. 44. & segg.* quod in præsentis dicitur non poterat, dum depositum fuerat perfectum & judiciale, atque post longum intervallum reassumptum fuerat per emptorem, non jure suo, sed tanquam mandatarium venditorum.

Et secundò ob formalem novationem prioris contractus, cum notabili diminutione cautelæ emptoris, investiendo solum scuta 2. m. ac liberè dando reliqua 12. m. quæ investiri debebant, ideoque dicebam emptorem huic ad eò præjudiciali novæ conventioni assensum præstitisse, intuitu sperati commodi ex retentione dictæ summe residualis absque usurarum cursu, donec sequeretur investimentum, ita unum incommodum cum altero commo compensando.

Eoque magis in hanc sententiam deveniebam, ponderando quod nullum concurrebat interesse venditoris, dum interim & donec ipse de investimento sollicitus fuit, adhuc pecunia stetit otiosa in monte Pietatis, vel alio banco, cujus loco ipse emptor subrogatus fuerat, atque in materia usuraria spectatur solum interesse creditoris, non autem quid debitoris intersit, *Leotar. q. 32. nu. 21. & q. 96. numer. 7.*

Magnum fundamentum ex parte actoris constituebatur in observantia ejusdem Ducis, quæ dicebatur optima interpret, dum à dicto anno 1637. voluntariè solverat hujusmodi fructus, sed non videbatur motivum considerabile ob diversas facti circumstantias, dum ab hoc tempore citrà, stante interpellatione super prompta occasione investimenti, intrabat hæc obligatio, non ex ratione *text. in l. curabit*, sed in altera damnorum & interesse ratione moræ, & sic longè diversa ratio militabat.

NEPESINA

PRO

ALEXANDRO REGULO,

CUM

FRANCISCO ZAGAROLO.

Responsum pro veritate.

An conveniri possit de fructibus recompenlativis pendente solutione quantitatis promissa per transactionem initam ratione litis vertentis super bonis stabilibus fructiferis.

SUMMARIUM.

- 1 *Facti series.*
- 2 *Pro debito quantitatis non debentur usura.*
- 3 *An transactio veniat sub nomine prohibita alienationis, & exigat easdem solemnitates, quas alienatio.*
- 4 *Declaratur conclusio, de qua nu. 2. ut non procedas in quantitate per transactionem conventa pro lite super bonis fructiferis.*
- 5 *De rationibus quibus conclusio innititur.*
- 6 *Obtinens aliquid per transactionem non obtinet jure novo, sed antiquo.*
- 7 *An & quando pro legitima relicta in pecunia debeantur fructus.*

8 *Quod*